

valamint Kállay Emil SchP magyarországi exprovinciális kérésére mentesítették végleg 1997-ben a felhozott vádak alól,

Páter Bulányit joggal sorolhatjuk a XX. század legjelentősebb és legellentmondásosabb magyar katolikus papi személyiségei közé, mint Prohászka Ottokár püspök, P. Bangha Béla SJ és Mindszenty József, az utolsó magyar bíboros-hercegrímás, bár megjegyzendő, hogy hithű katolicitásukon és szilárd jellemükön kívül meglehetősen kevés a hasonlóság.

(1) *Életrajza és további adatok a Bokor közösség nyomán.*

(2) *Lásd: Keressétek az Isten Országát I-V. kötet.*

(3) *Hasonló indíttatású közösség a Regnum Marianum vagy a Fokoláre.*

(4) *Lásd: Nagypénteki levél*

HOLLAI KERESZTÉLY

MÁRIA, JÉZUSUNK ÉDESANYJA

A Szent Máriáról, Jézus Édesanyjáról folytatott beszélgetéshez.

Némely bölcs rabbi szerint a zsidóságot ért legnagyobb csapás egy ike az, hogy az i.e. 3.-2. sz.-ban az eredeti héberből görögre fordították a Bibliát. (az un. hetvenes fordítás). A gond az, hogy egyfelől létezik egy nagyon féltékenyen őrzött, veretes szöveg (lásd: a biblia-másolás roppant körülményes szabályait), ami a zsidóság önazonosságának egyik záloga. A nyelve az idők folyamán holt nyelvvé vált, mint később Európában a latin, tehát nem változott tovább, ezzel is őrizvén az eredeti gondolatokat. Jézus idejében a nép már arámiul beszélt, ezért a héber nyelvű bibliát már tudni (→ írástudó), magyarázni kellett. Másfelől: a 2. sz. Görögországa – ezzel együtt a nyelve is – igen dekadens világot jelentett. Tkp. a gondolkodásmód volt lefordíthatatlan! Egy zsidó számára elképzelhetetlen volt a sok-isten hit (Jézus korában már 40-nél is több!); elképzelhetetlen volt – például -, hogy egy jelentős személy a főisten fejéből pattanjon ki, ahogyan Pallasz Athéné Zeusz fejéből. Ilyen egymásra-vetíthetetlen fogalom volt a mi nyelvünkben használatos „szüzesség” fogalma.

A héber *almach* szó olyan nőt jelzett, aki már túl volt gyermeklányágán, tehát már eljegyezhető, de még nem menstruált (menstruáció = az első peteérés lecsengése). Peteérés nélkül nincsen gyermek-foganás, értelmetlen a házasság – a korabeli felfogás szerint. A Szent-Lélek különös csodája, ha már az első peteérés találkozik a házassággal. A görög fordítás az „almach” szót a *parthenos* kifejezéssel fordította, ami a mai értelemben vett „szüz” fogalmat jelenti. A két megközelítés a mi nyelvünkben is igen közel áll egy máshoz: „érintetetlen” ↔ „érintetlen”, mégis alapvető a különbség!

Az i.e. a gyermektelen Áház király bajban van, mert ellenséges királyok készülnek ellene. Izaiás próféta (i.e. 8. sz.) bátorítja őt, bízson az Örökkévalóban, kérjen jelet az Úrtól. Ezt nem meri elfogadni a király,

mire a próféta így szól: „az Úr maga ad jelet: íme, a szüz fogan, s fiút szül, és Immánuelnek nevezi el”. [Iz. 7: 14]. Tehát a próféta indíttatásra – Szentlélek sugallatára – az első peteérés egybeesik a házasság kezdetével, s a király felesége teherbe esik! És megszületik Hiszkija, Izrael következő királya (sem apja, sem ő nem váltak Izrael díszére!).

Az 1997-es református biblia „egy fiatal nő” kifejezéssel fordítja a kérdéses szót. M. Luther a „Jungfrau” kifejezést használja, az angolban a „virgin” kifejezést találjuk, ami a latin *virgo*-ból származik, ami a ma is használatos „szüz” fogalmat jelenti. Az Újszövetség görögül maradt ránk, a görög észjárás sugallva, a kérdéses szót is görögül értve; a 2. sz. erősen hellénizálódó kereszténységének az arcát felmutatva. Mindez azért válik fontossá számunkra, mert Máté, evangéliumának 1. fejezetében, amikor Jézus születéséről beszél [1: 23], hivatkozik Izaiásra, jelezvén, hogy Jézus is így született egy szüztől! Innen származik, hogy később is Jézusra vonatkoztatják az Immánuel nevet [„Velünk az Isten”]. A zsidó Máté ismerte a szó eredeti jelentését. Sajnos, igen a háttérben hagyjuk, hogy tkp. minden foganás Isten csodája! - hát még az ilyen különös, nem mindennapi körülmény esetében. (Mellékesen: még Dante fogalmi is igen homályosak voltak a gyermek-születést illetően.) Nem véletlen, hogy Mária ezek után Erzsébethez indul, aki szintén szüz volt – „már szüz” -, mert már nem menstruált, s szintén csodásnak mondható módon mégis gyermeket fogant. Valószínűleg a két nő együtt énekelte a Magnificat-ot, Hanna hála-énekét [1Sámuel 2], amit egy zsidó nő a terhességén való örömeiben énekel az Úrnak, háláját kifejezve.

Lukács az „Apostolok Cselekedeteiben” két helyen is idézi [Ap. Cs. III. 22-től és VII. 37-től] Mózes próféciaját: „Néked prófétát támaszt az Úr, körödből, testvéreid közül, mint engem...” [5Móz. XVIII 15-től.]. Tehát Ő, az evangélista is világosan tudja, hogy Jézus egy a zsidó testvérek közül. Ugyan ezt jelentik Pál szavai a Rómaiakhoz írt levelének az elején: „Jézus Krisztusról...., aki test szerint Dávid nemzetségéből született”. A Zsidókhoz írt levélben pedig éppen azt olvassuk, hogy Jézus Júda törzsből származik [Zsidókhoz: VII.14].

Máté, az evangéliumának elején leírja Jézus nemzetség tábláját, 14-es csoportokra osztva. Az utolsó 14-en belülre esik József és Jézus. Egyszóval: az egykorú zsidó írók számára teljesen természetes volt Jézus teljesen *emberi* foganása és születése! Érdekes adalék: a papi cölibátus megszilárdulása is erősen a görög-szüesség gondolatát támogatta: *a házasság nélküli magasabb rendű élet eszméjét.*

Kadencia /1: végtelen nagy szeretettel gondolok azokra, akik tiszta életüket a hagyományos Mária-hitben élték le (Édes szüleimre, igen kedves tanáromra), s ugyan így azokra is, akik ma így élnek; világért sem szeretnék botránnyal okozni! Mégis: éppen Jézus Édesanyjának a tisztelete mozgat, amikor úgy gondolom, hogy talán ma már jobb volna egy tisztább kép, hellén-

misztikus vonásoktól megtisztított képet rajzolni Róla.

Kadencia /2: mennyire egyszerűbb, s hatásosabb volna, ha a mai gondolkodó fiatalságnak egy természetes, tiszta családi életről beszélhetnénk a szt.-Család ünnepén!

BULÁNYI GYÖRGY

LEHETÜNK MI IS BOLDOGOK?

Boldogok – 50 ízben fordul elő ez a szó az Újszövetségben. Ebből 30 az evangéliumokra esik: Márknál egyszer sem, Jánosnál kétszer, de Máténál 13 és Lukácsnál 15 ízben találjuk. Ennek az egyenetlenségnek az az oka, hogy Máté és Lukács is olvashatta azt a *Forrásnak* nevezett jézusi Logion-gyűjteményt, melyet Márk még nem látott, János pedig – ha látta, ha nem látta – nem vett figyelembe. Nem jelentéktelen szava a *boldog* a jézusi szemléletnek és örökségnek. Mit értünk ezen a szón? Megnéztem az Értelmező Kéziszótárt, melyben ezt találtam: *A sorsával, körülményeivel meglegedés érzésétől teljesen áthatott az, aki boldog.* Nézzük meg, mit értett szavunkon Jézus! János két helye szerint az a boldog, aki hajlandó Jézus példájára megmosni embertársai lábát (13,17), s aki Tamással ellentétben akkor is hisz Jézusban, ha nem látta őt feltámadottan (20,29). Máté 13 helyéből 9 szerepel a mai nap evangéliumában: boldogok a szegények, a szomorkodók, a szelídek, az istenektetszést éhezők-szomjazók, az irgalmasok, a tisztaszívűek, a békességszerzők meg akiket üldöznek és gyűlölnék istenektetszésük miatt (5,3-11). Továbbá még négy helyen találjuk Máténál szavunkat: Boldog, aki nem botránkozik meg Jézusban, mint tette a Keresztelő (11,6). Boldogok a szemek, melyek látták, s a fülek, melyek hallották Jézust (13,16). Boldog Péter is, aki az élő Isten Fiának mondja Jézust (16,17), s boldog az a szolga, aki szolgatársainak kiadja az őket megillető buzárszt (24,46). Lukácsnál pedig Gábrriel főangyal boldognak mondja Máriát, mert hitt annak, amit hírül adtak neki (1,45). Jézus pedig boldogoknak mondja a szegényeket, az éhezőket, a sírókat, akiket gyűlölnék az emberek, a Benne meg nem botránkozókat, meg azokat, akik látják Őt. Nem a méh a boldog, amely őt hordozta, hanem azok, akik hallgatják Isten igéjét. A szolgák a boldogok, akik virrasztanak, amíg meg nem jön gazdájuk. Akik azokat hívják lakomára, akik nem tudják viszonzni a meghívást. Aki asztalhoz ülhet Isten Országban. S végül a meddők, akinek gyermekeit nem érinti az a nyomorúság, mely majd Jeruzsálemre következik. Ez a lukácsi anyag kétharmad részben azonos a Máté-félével. E pusztá felsorolásból is jól látható, hogy Jézus nem egészen azt értette a boldogságon, amit az Értelmező Kéziszótárban találtunk. Lehetett-e ő a kereszten a *melegedés érzésétől teljesen áthatott*? Lehetnék-e én ugyanott melegedett? Mikor is voltam én ennyire melegedett sorsommal és körülményeimmel?

Csecsemőként pl., amikor szopás után elaludtam, bizonyára ezt éreztem, de nem tudtam róla. Amikor jelest kaptam alig tíz évesen első latin dolgozatomra, akkor már éreztem a boldogságot, tudtam is róla. Amikor az Erzsébet híd alatti úszóudvarban az úszómester levette rólam a hevedert, s nélküle tempóztam, akkor is. Amikor édesanyám mellett végigbőgtem a Rákóczi utat, mert belekerült évvégi bizonyítványomba a jelesek mellé négy jó, akkor nem hatott át a meglegedés. Rám is szólt: Hagyd abba, mert még azt gondolják rólad, hogy megbuktál, és azért sírsz. Amikor jelesre sikerült az érettségi, s az évszázadon nyolcszor is kiszóltattak jutalomra, tökéletes volt a meglegedettség érzése bennem. Amikor az ügyész kötél általi halált kért fejemre, akkor meg furcsa és nem ilyen érzéseim voltak. Amikor közel tíz év után a márianosztrai neveldét elhagyhattam, megint a meglegedettség érzése volt bennem. Nem érdemes szaporítani a példákat. Választjuk is, kapjuk is körülményeinket, s ami végül is a sorsunk lesz, az ritkán, vagy inkább sohasem fenéig tejfel. A meglegedettség, melyben minden szép és jó, bizony nem azonos a jézusi boldogsággal. Beletartozik abba a szenvedés, a fájdalom, a meglegedettség hiánya is. Ha pedig valaki véletlenül a magyartanárok közé tartoznék, az szeretné a szóból, magából megfejteni a jelentést. Mit is jelent és jelentett a múltban a *boldog* – nyelvünkben: gyökerében és eredetileg. A hivatalos nyelvtudomány ismeretlen eredetűnek mondja szavunkat: nem finnugor, nem is török, nem is szláv; ezekben a nyelvekben semmi sem felel meg nekik. De van nem hivatalos nyelvtudomány is, mely legfeljebb a jövőben lesz majd az Akadémiától befogadott, de most még nem az. Van egy 1999-ben Vancouverben kiadott magyar-sumér szótárom. E szótár számára nem ismeretlen eredetű a *boldog* szavunk. Sumér megfelelője: BA-DUG-GA. melynek jelentése: *melegedett, vidám, jó.* A szófejtő szótárak után előveszem a Nyelvtörténeti szótárt is. Ebben már megtalálom valakinek a nevét. Ki ne tudná szótár nélkül is Jézus édesanyjának magyar nevét?! Mária – a Boldogasszony: Gyertyaszentelő, Gyümölcsoltó, Havi, Sarlós Boldogasszony, Nagy- és Kisboldogasszony. A szótáramban találok is egy idézet-mondatot 1527-ből. Ezt olvasom a középkori Érty kódexben: *Szent István király is, ez szegény országát Boldogasszony országának nevezé.* Szent István királyunk ezt a 11. század első felében tette. Már akkor is Boldogasszonynak mondta népünk Jézus édesanyját. Alighanem korábban tudtunk Boldogasszonyról, mint Máriáról. Hogy kit nevezhettek őseink régebben Boldogasszonynak – nem tudom. Legyen a magyar ősvallást kutatók dolga ezt pontosan megállapítani. De mikor megismertük Máriát, ráakasztottuk ősi szavunkat, melyet korábban kire aggattunk, nem tudom.

S boldog még más is valaki rajta kívül. Kicsoda? Hát maga az Isten. Legalább is a mi nyelvünkben, magyarok számára. Ki ne ismerné ezt a rigmust: *Szegény ember szándékát Boldog Isten bírja?* Ha hallgatok sumér szótáramra, akkor az Isten melegedett, vidám és jó. Talán